

TURÍNSKE PLÁTNO – – OD RELIKVIE PO PREDMET VEDY

† Anton Hajduk

Abstrakt. Das Turiner Grabtuch. Zu Anfang war das Grabtuch eine umstrittene Reliquie, eine von vielen, ohne dass man wußte wie es entstanden war und wo sein Ursprung lag. Erst zu Beginn des 20. Jahrhunderts ist durch Anwendung einer neuen technischen Entwicklung, der Fotografie, erstmalig die Abbildung eines Körpers deutlich zu erkennen gewesen. Es stellt sich der „Abdruck“ eines Menschen dar, gekreuzigt wie in der Heiligen Schrift beschrieben. Geschlagen, gegeißelt, mit Dornen gekrönt, mit Wundmalen an Händen und Füßen sowie an der Seite, getötet und in dieses Tuch gehüllt ins Grab gelegt. Der „Mensch auf dem Tuch“ hinterlässt uns einen majestätischen Ausdruck seines Gesichts auf eine Art und Weise, die wir nicht in der Lage sind zu verstehen. Die „Gestalt auf den Leinen“ ist auch mittels modernster wissenschaftlicher Untersuchungsmethoden, wie Elektronenmikroskopen, astronomischen Bildübertragungssystemen, Spektralanalysen sowie Computertechnik auf allen Wellenlängen nachzuweisen. Und sie gibt uns eine mit eigenem Blut geschriebene Botschaft weiter: Siehe, der Weg, die Wahrheit und das Leben!

Obraz na Turínskom plátne, ako ho poznáme z fotografií, vstúpil na scénu r. 1898, tesne pred začiatkom XX. storočia, vnímaného ako storočie vedy, ale aj najzrozsiahlejších zločinov proti ľudskosti. Stáročia bolo zahalené rúskom tajomstva, prechovávané v rôznych kláštoroch ako jedna z mnohých relikvií, ťažko odlíšiteľných od podobných plátien rovnako považovaných za plátna z Kristovho hrobu.

Naozaj, až fotografia, ako vtedy čerstvý výdobytok vedy, urobila z Turínskeho plátna predmet vedeckého výskumu a čoskoro jednu z najkontroverznejších tém krížom cez celý rad moderných vedeckých disciplín. Tempo, akým odborné, vzájomne polemické články o výsledkoch bádania rastú, je neuveriteľné a tieto po uhlíkových testoch r. 1988 na určenie veku Turínskeho plátna možno rýchlo prevýšia literatúru o hociktorom inom archeologickom či historickom náleze. Vyzerá to tak, ako keby sa tento kúsok látky stával skúšobným kameňom chytrosti vedcov a vedeckých metód, kresaním ktorého sa snažia dopátrať sa jednoznačnej pravdy, ktorá im akosi stále uniká, a ktorá ich presahuje. Podobá sa to úsiliu dopátrať sa vzniku a pochopenia vesmíru, ktoré nám uniká k stále vzdialenejším obzorom. Azda je v tom rovnaká „rafinovanosť“ Boha, o ktorej hovoril Albert Einstein, že nás necháva v presvedčení, že sme svet pochopili, a potom zistíme, že pravda je omnoho hlbšie a nám ostáva len žasnúť v bázni pred jej krásou. Lebo presne tento pocit prežíval r. 1898 Secondo Pia, keď položil prvú fotografickú dosku snímky tváre z Turínskeho plátna do vývojky. Namiesto nejasného obrazu, ktorý očakával, sa mu objavila pôsobivá fotografia majestátnej tváre a potom aj prirodzená podoba postavy. Ako fotograf bol si okamžite vedomý toho, že obraz na plátne je negatív, a to, na

čo pozerá po vybratí z vývojky, pozitív. Pred vynálezom fotografie to nikomu nemohlo napadnúť. Preto sa celé stáročia dívali ľudia na tvár muža z plátna akoby na rozmazanú kresbu, akoby na postavu z nejakej hádanky. Kto by bol povedal, že tejto historickej ikone práve veda umožní taký výrazný vstup do povedomia spoločnosti, veda, ktorá na univerzitách kvitla filozofiami agnostikov a myšlienkami Nietzscheho, ohlasujúcimi tézu: „boh je mŕtvy.“ A práve v tejto dobe niekto tu provokuje myšlienkou zmŕtvychvstania. Nie, to plátno nemôže byť pravé, to sa musí dať vedecky presvedčivo preukázať. Protirečivosť argumentov tých, ktorí žasnú a tých, ktorí vytrvalo odmietajú uznať autenticitu Turínskeho plátna, sprevádza tak celé dvadsiate storočie a vykročilo už aj do 21. storočia.

Zdá sa, že obe strany by chceli dosiahnuť viac, než je možné. To však nemá cenu, lebo vlastnosťou pravdy je naozaj vstať zmŕtvych, aj keby nad ňou zapečatili hrob.

Problematika Turínskeho plátna je u nás pomerne málo známa. Mnohí o ňom vedia iba toľko, že je to akési plátno, o ktorom niektoré zbožné duše tvrdia, že doň bolo zabalené telo Ježiša Krista a prechováva sa dnes ako relikvia v severozápadnom Taliansku. Poniakí ešte vedia, že na tomto plátne sú akoby odtlačky tela s ranami, ktoré pripomínajú stopy po ukrižovaní.

Myšlienka, že by Turínske plátno naozaj mohlo byť Kristovo pohrebne rúcho, sa viacerým kriticky rozmýšľajúcim veriacim zdá príliš odvážna. Neveriacich zase problém buď nezaujíma, väčšina si jednoducho myslí, že je to nezmysel, alebo otázku Turínskeho plátna považujú za podobnú otázkam, či existovala Atlantída alebo Noemov koráb.

Čo iné by sa dalo čakať?! Veď u nás sa donedávna popierala dokonca aj historická existencia Ježiša Krista, prípadne sa tento fakt pod tlakom svetovej vedy mlčky prijímal. Nedalo sa predsa dúfať, že o Ježišovi Kristovi budú písať tí, pre ktorých je nepohodlnou, znepokojujúcou skutočnosťou. Samozrejme, nemali záujem ani o to, aby o ňom písali iní. Ak teda niekto vyrukuje s tým, že obraz na Turínskom plátne do detailov potvrdzuje výpovede evanjelií, potom pre mnohých z toho vyplývajú len dve možnosti: buď to nie je pravda, alebo je plátno falzifikát! Inak by to predsa mohlo znamenať, že treba brať vážne aj ostatné tvrdenia evanjelií! A nie je nezmysel dnes, v dobe rozvoja vied, hovoriť o zmŕtvychvstaní?!

Tento spôsob pochybovačného uvažovania nebol neznámy ani pred dvetisíc rokmi. V podobenstve o boháčovi a Lazárovi v evanjeliu podľa Lukáša prosí boháč, ktorý v pekelných mukách trpí za svoj mánotratný život, o možnosť upozorniť svojich bratov na to, aby zmenili svoj spôsob života.

vych, budú robiť pokánie.‘ Odpovedal mu: ‚Ak nepočúvajú Mojžiša a Prorokov, neuveria, ani keby niekto z mŕtvych vstal!‘“

A ani neuverili.

Ale vtedy, takmer pred dvetisíc rokmi, predsa len vznikla nepatrná skupinka ľudí, ktorí uverili, že Ježiš Kristus vstal z mŕtvych. Dnes je ich vyše miliardy. Vtedy uzreli prázdny hrob a v ňom iba plachty.

Evanjelium podľa Lukáša (24, 12):

„No Peter vstal a bežal k hrobu. Keď sa nahol dnu, videl tam plachty. I vrátil sa domov a čudoval sa, čo sa stalo.“

Evanjelium podľa Jána (20, 6 – 7):

„Potom prišiel aj Šimon Peter, ktorý ho nasledoval, a vošiel do hrobu. Videl tam položené plachty aj šatku, ktorú mal Ježiš na hlave. Lenže tá nebola pri plachtách, lež osobitne zvinutá na inom mieste.“

Je možné, že by sa boli tieto plachty zachovali dodnes? Je Turínske plátno plachtou z Ježišovho hrobu? Čo sa vie o jeho histórii? Čo sa zistilo vedeckým výskumom plátna? Ako mohol na ňom vzniknúť obraz? Sú na ňom stopy krvi? Je to možné dnes dokázať? Aký je pôvod plátna? Otázka provokuje ďalšiu otázku.

Až do roku 1898 bolo Turínske plátno iba relikviou s ťažko rozoznateľnou podobou človeka. Prvé fotografie plátna však ukázali, že obraz je negatív. Bol to neobyčajne prekvapujúci objav, šokoval o to väčšmi, že pozitív urobený z toho negatívu dal obrazu prirodzenú podobu. Pred očami ľudí 20. storočia sa objavilo doráňané telo a tvár osobitnej majestätnosti.

Tieto skutočnosti podnietili vedcov, aby začali plátno skúmať. Ale až roku 1978 tím špecialistov urobil jeho prvý komplexný výskum. Výsledky skúmania obsahujú tisíce fotografií, asi tisíc chemických testov vzoriek, počítačová multispektrálna analýza, röntgenová fluorescencia, termografiu, mikrodensitometriu, laserovú spektroskopiu... Výsledky výskumov vedci predniesli na viacerých medzinárodných konferenciách venovaných špeciálne Turínskemu plátnu a uverejnené boli v mnohých svetových odborných časopisoch, najmä v tých, ktoré sa zameriavajú na optiku, spektroskopiu, molekulovú a jadrovú fyziku, geochémiu, farmáciu, geológiu, výskum textilu, palinológiu, bakteriológiu, fyziológiu, patológiu, anatómiu, endokrynológiu, imunológiu a hematológiu, históriu a archeológiu. Témy mali široký záber, od príspevkov týkajúcich sa výskumov z oblastí nukleárnej medicíny a rádioaktívnych detailov postavy, po chemické rozbery materiálov plátna až po výsledky fyzikálnych experimentov, hľadajúcich odpoveď na dosiaľ neobjasnený mechanizmus vzniku obrazu na plátne. Jednoznačne sa dajú dnes vylúčiť mechanizmy vzniku obrazu chemickou cestou (farbivami i nahrievaním, ako sa mnohí domnievali).

Štruktúra obrazu, ktorá siaha iba do hĺbky stotín milimetra a je bo-
dová, pri ktorej optická hustota bodov tvoriacich obraz na plátne je
úmerná vzdialenosti medzi plátnom a telom, svedčí o najpravdepodob-
nejšom mechanizme vzniku obrazu žiarením. Teraz ide o testovanie,
aká forma žiarenia a ako mohla vytvoriť obraz na plátne. Na spomína-
ných konferenciách boli predstavené viaceré výsledky experimentov.
Najvernejšie vystihujú podobnosť s obrazom na plátne experimenty so
seizmickými vlnami, aké vznikajú pri zemetraseniach. Elektrické napä-
tia, ktoré pri nich vznikajú v dôsledku tlakov hornín, dosahujú desaťti-
síce voltov na štvorcový meter. Kolísanie intenzity môže spôsobovať
luminiscenciu. Vzhľadom na to, že telo má odlišnú elektrickú vodivosť
ako jeho okolie, dochádza k elektrostatickému výboju, ktorý na vzdia-
lenosti aj desiatok centimetrov môže spôsobovať poškodenie celulózy,
ako chemického základu ľanového plátna a vyvolať priemet obrazu tela
na plátne. Je zaujímavé, že sa pritom zachováva plošná rovnobežnosť
zobrazenia, príznačná pre Turínske plátno. Pokusy s nahrievaním re-
liéfov zlyhávajú práve v tomto smere. Na pohľad sa dosahujú nimi po-
doby, pripomínajúce podoby človeka ako na Turínskom plátne, lenže
im chýba nielen kolmost zobrazenia ale aj závislosť intenzity (sýtosť)
obrazu od vzdialenosti plátna a tela a nespĺňajú tak testy trojrozmerné-
ho zobrazenia, zakódovaného do obrazu na Turínskom plátne. Okrem
toho, žiadne reliéfové obrazy nevysvetľujú prítomnosť skutočnej krvi,
ktorá je dnes chemickými analýzami Turínskeho plátna presvedčivo
potvrdená. Konkurenčné teórie k seizmickým experimentom sú iba
teórie na báze iných druhov žiarenia, dosiaľ sú však stále iba v štádiu
experimentovania. Už dnes sa dá povedať, a to veľmi jednoznačne, že
obraz na Turínskom plátne nie je umelo skonštruovaný, nie je to žiadna
malba ani odtlačok reliéfu, ale odtlačok mŕtveho tela skutočného člo-
veka, ukrižovaného v zhode s evanjeliami, najmä evanjeliom podľa sv.
Jána apoštola. Pochopiteľne v myšliach zástancov falzifikácií sa vynorila
možnosť napodobenia ukrižovania v trinástom storočí. Ľahko sa takéto
tvrdenia vyslovujú pri neznalosti výsledkov výskumu Turínskeho plát-
na. Takéto teórie totiž nie sú schopné vysvetliť, ako sa dostali na plátno
peľové zrnká od Mŕtveho mora a Turecka, kde podľa historických ziste-
ní plátno bolo prechovávané, ani konfrontáciu s historicky dokumento-
vanými podobami už zo 6. storočia, ani pôvod textilu a už vonkoncom
nie spôsob napodobenia. Je zaujímavé, aké úsilie sa vyvíja na to, aby
sa neuznala možnosť, že Turínske plátno naozaj pochádza z Kristovho
hrobu, hoci stovky výsledkov rôznych vedných disciplín tento pohľad
skladajú do nevšednej mozaiky. Nie nadarmo sa dnes už čoraz zreteľnej-
šie konštatuje, že Turínske plátno sa stáva evanjeliom vedcov.

Spočiatku pochybná relikvia, jedna z mnohých. Nevedno, odkiaľ sa
vzala, ako vznikla. Pri vstupe do nášho storočia zjavuje svoju predtým
– 58 –
nejasnú podobu cez jednu z prvých technických vymožeností moder-
ných čias, cez fotografiu. Tá nám dáva verný odtlačok človeka ukrižova-
ného podľa Písma, zbitého, zbičovaného, korunovaného trnám, s prera-

zenými rukami a nohami, s ranou v boku, zabitého a uloženého do hrobu na toto plátno. Človek z plátna, Syn človeka, predstavuje nám svoje doráňané telo a svoju preliatu krv tak presvedčivo, že by sme mohli vložiť prsty i do rán po klincoch a ruku do jeho boku. A zanecháva nám svoju majestátnu tvár spôsobom, ktorý nie sme schopní pochopiť.

Bojíte sa vedy? Maloverní. Človek z plátna sa zjavuje prostredníctvom najmodernejších vedeckých metód poznávania, cez elektrónový mikroskop i cez prístroje na prenos obrazov z planét, zjavuje sa na všetkých vlnových dĺžkach, cez spektrálne analýzy i cez počítačovú techniku.

A odovzdáva nám posolstvo písané vlastnou krvou: Hľa, Cesta, Pravda a Život!

Prof. RNDr. Anton Hajduk, DrSc., astronóm. Okrem astronómie sa zaoberal problematikou vedy a viery. Bol pracovníkom Astronomického ústavu SAV, predsedom ÚSKI a prvým rektorom Trnavskej Univerzity. Zomrel v roku 2005.